

Jämtland Härjedalen Distrikt

När beviljad äldreomsorg uteblir sviktar rättsäkerheten

Äldre ska få det stöd och den hjälp de har rätt till och bli bemötta med respekt. Ändå visar rapporter och återkommande uppmärksammade missförhållanden att det finns allvarliga brister i äldreomsorgen. Det handlar många gånger om brister i rättsäkerheten.

SPF Seniorerna Jämtland/Härjedalen anser att kommunerna måste ta ett mycket tydligare ansvar för rättsäkerhet, kvalitet och uppföljning. Äldreomsorgen är en del av socialtjänsten och ska följa dess regelverk. Socialtjänst är inte fritt valt arbete.

SPF Seniorerna Jämtland/Härjedalen kräver att kommunerna:

- Säkerställer att processer, rutiner och riktlinjer följer socialtjänstens regelverk, är kända av personalen och tillämpas i det dagliga arbetet.
- Säkerställer att chefer har god kunskap om regelverket och omsätter den i praktiken genom ett tydligt ledarskap.
- Ställer krav på ett professionellt och respektfullt bemötande. Äldre och anhöriga ska möta kompetens, känna trygghet och tillit samt ges delaktighet och inflytande.
- Ger biståndshandläggare förutsättningar att värna den äldres rättigheter. Vara garanten för rättssäker handläggning. Beslut ska grundas på den äldres livssituation, individuella behov och bedömningar, inte på lokala standardlistor.
- Följer upp att beviljade insatser verkligen utförs, både i hemtjänsten och på särskilda boenden. Uppföljningen ska omfatta genomförande, bemötande, trygghet, inflytande och delaktighet. Brister ska åtgärdas och följas upp på nytt.
- Säkerställer att det finns en socialt ansvarig samordnare/socionom (SAS) med övergripande ansvar för kvalitetsarbete, rättsäkerhet och regelefterlevnad samt som expertstöd till ledning och personal.

SPF Seniorerna Jämtland/Härjedalen anser att det ska vara lagkrav på SAS i varje kommun. Det är anmärkningsvärt att den funktionen inte säkerställts i lag. Med de brister som uppmärksamma nästan dagligen i äldreomsorgen finns skäl för en SAS i alla kommuner.

I juni 2026 publicerade Inspektionen för vård och omsorg (IVO) en analys av 1 430 lex Sarah-anmälningar från äldreomsorgen under åren 2023–2025. En majoritet gällde beviljade insatser som inte utförts eller utförts felaktigt. Analysen tar upp brister i bemötande och myndighetsutövning samt insatser mot den äldres vilja, våld, övergrepp och hot.

SPF Seniorerna Jämtland/Härjedalen har genom IVO tagit del av 15 lex Sarah-anmälningar från vårt län under perioden januari 2025–juli 2026. Även här återfinns flera av de vanligaste bristerna som redovisas i IVO analys.

IVO konstaterar i sin rapport att orsaker till problemen bland annat är brister i kommunernas processer, rutiner och riktlinjer. Brister i utbildning, kompetens, kommunikation och information är vanligt förekommande.

IVO analys gäller allvarliga missförhållanden eller risk för sådana. Vi befarar ett mörkertal av händelser där äldre inte får de insatser de har rätt till, där insatser utförs felaktigt eller där bemötandet brister. Händelser som inte bedömts som allvarliga men där äldre ändå inte fått sina rättigheter tillgodosedda.

Den som är beroende av äldreomsorg ska känna sig trygg och anhöriga ska kunna lita på att hjälpen fungerar. Uteblivna insatser, brister i omsorg och bemötande kan innebära mer eller mindre stora konsekvenser – i värsta fall få mycket allvarliga följder.

Äldreomsorg är en del av socialtjänsten och ska följa dess regler. Ansvariga aktörer har lagstadgad skyldighet att säkerställa en äldreomsorg av god kvalitet som garanterar att äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

SPF Seniorerna Jämtland/Härjedalen

Martin Rolén och IngaLill Karlström